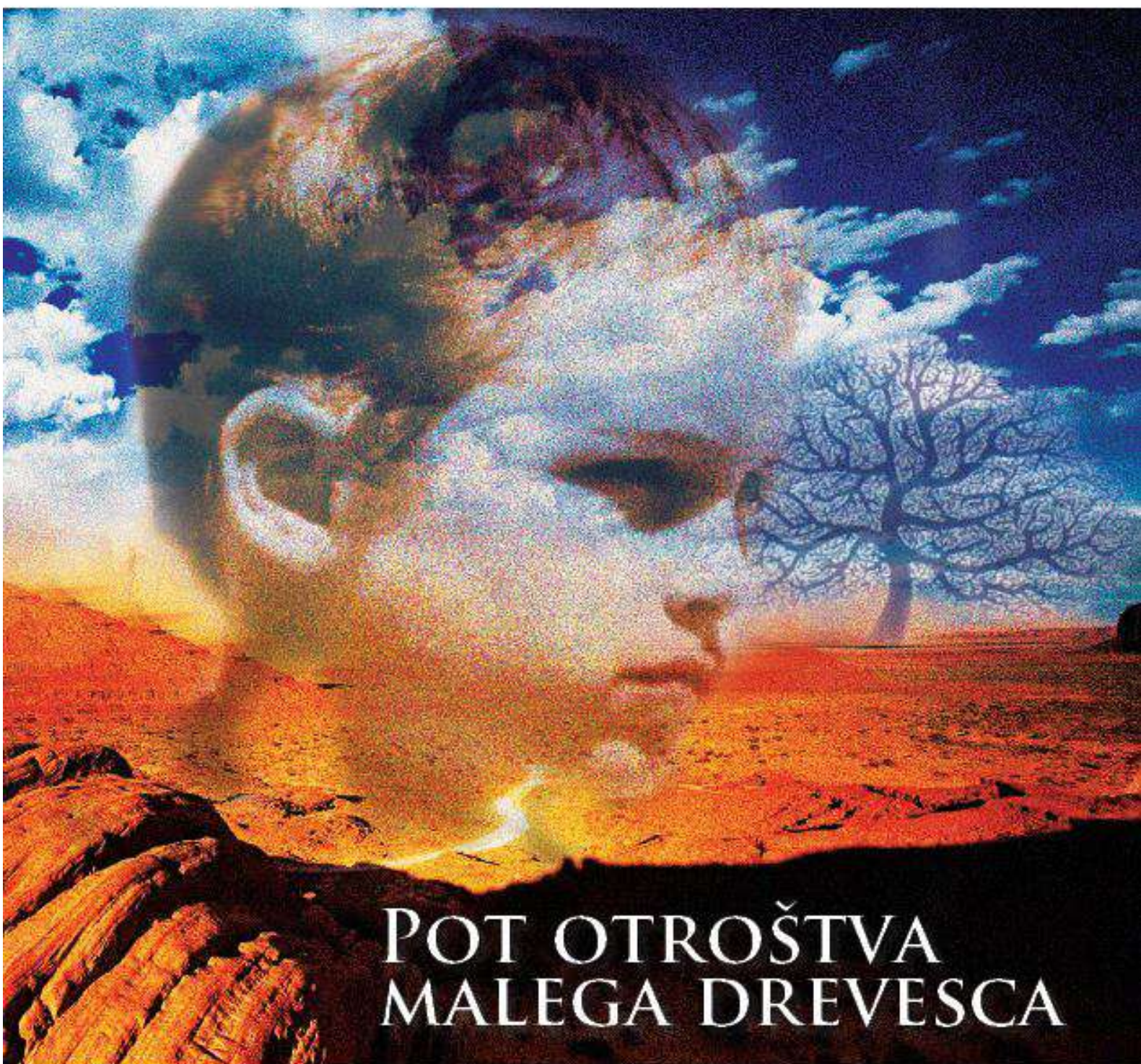

Forrest Carter

Forrest Carter

POT OTROŠTVA
MALEGA DREVESCA

2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.111(73)-31

CARTER, Forrest, 1925-1979
Pot otroštva Malega Drevesca / Forrest Carter ;
[prevedla Katarina Macuh]. - Ljubljana : Chiara, 2013

Prevod dela: The education of Little Tree

ISBN 978-961-93134-2-8

264052736

Prevedla Katarina Macuh, lektura Mojca Hudolin, oblikovanje: Nina Dekleva (Nimaya design) tisk (še ne odločeno), za založbo Simona BOC - Založba CHIARA - www.zalozba-chiara.si, januar 2013
Naklada 700 izvodov

Knjiga Pot otroštva malega drevesca
je avtobiografska pripoved o indijanskem dečku,
ki so mu že zelo zgodaj umrli starši in je odraščal
pri babici in dedku, v koči ob potoku,
v pristnem stiku z naravo in njenimi zakoni.

Kazalo

Knjigi na pot	7
Kako naj zemlji nehamo biti tujci?	9
Pot otroštva malega drevesca	12
Pot	17
Sence na steni koč	22
Lisjak in lovski psi	28
»Sorodna sva si, ljubka čebelica«	37
Zgodbe naše preteklosti	44
Billy bor	50
Skrivnostni kraj	57
Dedkov posel	63
Kupčija s kristjanom	72
Trgovina na križišču	82
Nevarna dogodivščina	89
Kmetija na čistini	100
Noč na hribu	107
John vrba	118
Obiski v cerkvi	128
Gospod vino	134
S hriba	141
Pasja zvezda	151
Spet sem doma	164
Pesem o minevanju	168

Knjigi na pot

Kako topla, srčna, humorna in lepa je pripoved o vzgoji in odraščanju petletne sirote brez staršev, ki sta jo vzela k sebi indijanska dedek in babica! Malo drevesce z njuno ljubečo pozornostjo in modrostjo raste v svobodno, odgovorno, delovno in od narave očarano bitje, ki se počuti vredno zaupanja. Malo drevesce slavi rojstni dan poleti, zato je to po čerokijevskih običajih njegov letni čas. V tem času je navada, da slavljeneц izve več o svojem rojstnem kraju, o delu očeta in ljubezni matere. Babica Malemu drevescu takrat pove, da ima veliko srečo. Ker je edinstven med sto milijoni otrok. Saj je rojen iz narave, Mon-o-lah, zato ima številne sestre in brate. Kajti v naravi je vse živo, vse ima svojo dušo in pomen za tkanino Življenja. Vse je povezano in vse prepleteno v Eno. »Izredno malo je izbrancev, ki imajo popolno ljubezen dreves, ptic, voda, dežja in vetra,« je srečen Malo drevesce, ko mu babica pove, da se lahko, dokler bo živ, zateče k njim. Zdaj ve: »Če se drugi otroci po smrti svojih staršev počutijo osamljene, se jaz nikoli ne bom.«

Malo drevesce živi v hiši ob potoku, kjer čas teče počasi in ljudje ne govorijo veliko. Dedek potarna, da je na tem svetu preveč besed. A dečka kljub temu spodbuja k učenju besed, da se jih nauči vsak teden pet novih. Knjige so dragocenost, čeprav dedek ne zna brati. Zato pa babica počasi bere gospoda Shakespearja in druge mojstre moškima, ki tovorita vsak mesec olje iz oddaljene trgovine in knjige iz knjižnice. Bistveno v življenju namreč je, ali je kaj smiselno ali ni. In to, kar je smiselno, je vredno spoštovanja in razumevanja. Se pravi ljubezni. Ljubezni, ki je ni, če ni pravega razumevanja. Če ni sorodnosti občutij med ljudmi.

Sodobni čas je čas osamljenih ljudi, ki nimajo več stika s svojo dušo, ker se ne prepoznajo kot del narave. Ne razumejo, da vse mineva in nič ne umre, saj je Duh uma večin in je smrt naravni del življenja. Zato babica in dedek umreta zavestno in z obrednim sporočilom: »Čakali te bomo. Vse je dobro.« V tem svetu potrošniškega materializma in odtujenosti, smo potrebni vzgoje, kakršno je imel Malo drevesce. Modrosti njegovih ljudi In ljubezni, ki nikoli ne mine. Knjiga Pot otroštva Malega drevesca nas toplo objema in kaže pravo smer, pot, na katero se moramo vrniti, če želimo, da bomo preživeli. Arogantno izkoriščanje narave nam že vrača za pohlep in grabežljivost. Preživeli bomo le, nas učijo Indijanci, če se ponovno povežemo v skupnosti, se naučimo spoštovanja narave in vzamemo od nje le toliko, kolikor potrebujemo. S hvaležnostjo in ponižnostjo pred veličino in lepoto Življenja.

Pot odraščanja Malega drevesca je knjiga, za katero želim, da bi si jo podajali kot v morju najdeno steklenico s pomembnim sporočilom. Da bi se obdarovali z njo, se o njej pogovarjali doma, pa v vrtcih in šolah, jo imeli v vseh slovenskih knjižnicah in tam, kjer je njeno pravo mesto: v svojem srcu. To ima velik smisel!

Manca Košir

Kako naj zemlji nehamo biti tujci?

Pred leti so se oblasti ZDA odločile oblikovati posebno oznako nad velikanskim podzemnim skladiščem radioaktivnih odpadkov. Skupaj so zbrali predstavnike domorodskih skupnosti iz vse Amerike, pa tudi od drugod. Naloga je bila ustvariti preprost simbol, ki bi celo zunajzemeljskim obiskovalcem čez pet tisoč let dal jasno vedeti, naj tu *v nobenem primeru* ne kopljejo.

Ko je eden od domorodcev slišal, kakšna naloga je pred njimi, se je zasmejal in rekel: »Nič ne skrbite, mi bomo tu in jim bomo povedali!«

Le *domorodec* je lahko tako samozavesten, saj razume, da je Zemlja njegov dom in da od tu pač ne gre nikamor. Domorodec je človek, ki je doma tam, kjer je rojen – na Zemlji (in na zemlji).

»Tehnologije ne bi smeli presoјati po tem, ali nas lahko ponese na Mesec ali Mars, ampak po tem, ali nam lahko pomaga preživeti na Zemlji,« ugotavlja Winin Pereira, indijski nuklearni fizik, ki ga je zahodna tehnologija povsem razočala, zato se je odmaknil od nje in se poglobil v tradicionalne tehnologije. Njegove ugotovitve v znanstvenem jeziku ne sporočajo prav veliko več, kot nam v otroškem jeziku sporočajo misli Malega drevesca, in sicer, da moder človek živi v harmoniji s svojim domom, in da si le tepci žagajo vejo, na kateri sedijo.

Kaj smo mi, pripadniki sodobne civilizacije? Pravimo si Zemljani, toda kako pogosto sploh pomislimo na Zemljo kot na svoj dom? Kako pogosto se, po drugi strani, spremo s svojimi sosedi, celo s svojimi sorodniki in ljubljenimi?

Dedek Majhnega drevesca pravi, »da je pred njegovim rojstvom beseda 'sorodniki' pomenila kogarkoli, ki si ga razumel ali si imel zanj razumevanje,

zato je pomenila 'ljubljeni'. Ljudje pa so postali sebični in so besedo spustili na raven krvnih sorodnikov; toda nikoli ni imela namena pomeniti zgolj to. «

Če si z nekom delim dom zares dolgo časa, postanemo družina. Zemljo si delimo z mnogimi bitji že od nekdaj. Mar ni torej vse, kar živi, naše sorodstvo?

Takšno zavedanje zmore le pravi domorodec, pravi Zemljan, pravi otrok.

Knjiga *Pot otroštva malega drevesca* je čaroben izlet v svet domorodstva, pripovedovana iz perspektive majhnega otroka: prepričljivo, toplo, naivno in sproščeno. Nihče ne opisuje dogodkov tako čisto kot otrok. Otrok, tudi če kaj doda, doda čudenje, iskrivost, srčnost, ne pa zvitosti, laži in preračunljivosti.

Knjiga nas spominja, da človeštvo potrebuje *nove zgodbe* vpete v starodavnost korenin sveta in človeka. Narodi, kakršen je naš, ki so pretrgali vezi z lastnimi koreninami, potrebujemo Indijance, da nas spomnijo na naše bistvo, na našo pripadnost in kulturo odnosov.

Malo drevesce nas vabi, naj Zemlji ne bomo tujci. Obuja v nas spomin, kako biti vsemu svetu vsaj prijatelj, če že ne sorodnik. Prinaša dobro novico, da smo tukaj doma.

Nara Petrovič

POT OTROŠTVA MALEGA DREVESCA

Moja mama je živela le še leto po smrti mojega očeta. Ko je tudi ona umrla, sta me pri petih letih sprejela k sebi dedek in babica.

Babica mi je kasneje povedala, da so po pogrebu moji sorodniki zagnali cel hrup, ker naj bi se preselil k starim staršem. Ko so stali v krogu, na ugreznjenem dvorišču družinske hribovske kočice, so se prav resno prepirali o tem, kam naj grem. Med prepiri so si brez težav razdelili poslikano posteljo, mizo in stole.

Dedek je molčal. Stal je v ozadju, ob robu dvorišča, na obrobju množice. Babica je stala za njim. Dedek je bil pol Čeroki, babica pa čistokrvna Indijanka.

Dedek je bil višji od vseh ostalih; meril je skoraj dva metra. Nosil je velik, črn klobuk, na sebi je imel svetlečo se črno suknjo, ki jo je oblekel samo za k maši in za pogrebe. Babica je oči upirala v tla. Dedek me je pogledal prek množice, in ko sva se srečala z očmi, sem se mu zelo počasi približal. Oklenil sem se njegove noge in se nisem hotel odlepiti od njega, čeprav so se trudili, da bi me na silo odvlekli stran.

Babica je rekla, da nisem ne kričal ne jokal, samo držal sem se dedkove noge. In šele veliko pozneje, po silovitem boju s sorodniki, se je dedek sklonil in položil svojo veliko roko na mojo glavo.

»Pustite ga pri miru,« je dejal. Končno so popustili. Dedek ni imel navade spregovoriti v množici, a kadar se je to zgodilo, je babica rekla, da so mu ljudje prisluhnili.

Tisto temačno zimsko popoldne smo se peš spustili po hribu. Prispeli smo do ceste, ki je peljala v mesto. Dedek nas je vodil po poti, speljani ob cesti. Moje obleke je imel v culi obešene čez ramo. Takoj sem dojel, da hoja za dedkom pomeni, da moraš skakati in teči. Tudi babica, ki je hodila za mano, je občasno dvignila krila, da naju je lahko dohajala.

Ko smo prispeli do ceste in stranskih poti v mestu, smo pot nadaljevali na enak način, z dedkom spredaj. Prispeli smo na avtobusno postajo.

Tam smo kar dolgo časa stali. Babica je brala napise na avtobusih, ko so ti prihajali in odhajali. Dedek je rekel, da se babica pri branju lahko kosa s komerkoli. Naš avtobus je pripeljal šele, ko je začel padati mrak.

Počakali smo, da so vsi potniki vstopili. Še dobro, da je bilo tako, kajti v trenutku, ko smo stopili skozi vrata, smo bili soočeni z neprijetnimi situacijami. Dedek je vstopil prvi, jaz sem bil na sredini, babica pa je stala šele na spodnji stopnici avtobusa. Dedek je iz hlačnega žepa potegnil denarnico, da bi plačal.

»Kje imate vozovnice?« je s polnim glasom vprašal voznik in vsi v avtobusu so se ozrli. Dedka to ni nič zmedlo. Vozniku je razložil, da želimo plačati. Babica mu je zašepetala, naj pove, kam smo namenjeni. Dedek je izrekel ime nekega kraja.

Voznik je povedal, koliko stane vozovnica. Medtem ko je dedek zelo previdno prešteval denar – v avtobusu je bilo precej temno –, se je voznik obrnil k ostalim potnikom, dvignil svojo desno roko in rekel: »Hauk.« Zasmel se je, ostali potniki so se pridružili njegovemu smehu. Ko sem videl, da so prijateljsko razpoloženi in prijazni, sem se počutil bolje. Niso se obregnili ob to, da še nimamo vozovnic.

Pomikali smo se proti zadnjemu delu avtobusa in na enem od sedežev sem opazil bolno gospo. Imela je nenaravno črno obkrožene oči, usta pa rdeča kot od krvi. Ko smo šli mimo, je položila roko na usta, jo spet spustila, ter glasno zavpila: »Ua ... huu!« Predvideval sem, da je bolečina kmalu zatem popustila, kajti zasmejala se je in skupaj z njo so se zasmejali tudi ostali potniki. Tudi mož poleg nje se je smejal in tleskal po nogi. Na kravati je imel veliko, svetlečo se zaponko. Sklepal sem, da je bogat, torej bi si lahko privoščili zdravnika, če bi ga zares potrebovali.

Sedel sem med dedka in babico. Babica je prek mene potrepljala dedka po roki, on pa je v mojem naročju prijel njeno roko. Počutil sem se tako dobro, da sem v trenutku zaspal.

Pozno ponoči smo z avtobusa stopili na makadamsko cesto. Dedek je vodil, z babico sva mu samo sledila. Bilo je zelo mrzlo. Na nebu je svetila luna. Bila je kot polovica debele lubenice. Najprej je posrebrila pot pod nami, nato pa izginila za obzorjem.

Šele ko smo zavili na železniške tračnice, obraščene s travo, sem zagledal hribe. Temačne in zasenčene, na vrhu slemena je spet zasvetila polovica

lune. Luna je čepela visoko na nebu, tako da sem moral glavo nagniti nazaj, da sem jo lahko videl. Zadrgetal sem, kajti hribi so bili res temačni.

Za menoj se je oglasila babica: »Wales, mali je utrujen.« Dedek se je ustavil, se obrnil in me pogledal. Veliki klobuk je zasenčil njegovo lice.

»Ko izgubiš nekaj dragocenega, je dobro, da se malo utrudiš,« je rekel. Obrnil se je in hodil naprej, toda lažje mi ga je bilo dohajati. Upočasnil je korak in pomislil sem, da se je verjetno tudi on nekoliko utrudil.

Kasneje smo zavili dol s tračnic in se usmerili naravnost proti hribom. Mislil sem, da smo že prispeli do njih, toda ko smo pot nadaljevali, so se hribi začeli odpirati in nas obkrožati z vseh strani.

Zaslišali smo odmeve svojih korakov, okoli nas pa premikanje živali. Med drevjem je šelestelo, vzdihovalo in šepetalo. Zdelo se mi je, kot da je vse oživel. Bilo je toplo.

Slišali smo brbotanje studenca, hribovski potok se je valil čez skale in ustvarjal tolmunčke. Pri tolmunih je zajel sapo ter ubiral pot dalje. Prispeli smo do votline v hribu.

Pol lune je izginilo za slemenom in čez nebo se je raztrosila srebrna svetloba. Nad dolino se je izoblikovala svetlo siva kupola in posijala na nas.

Babica je začela mrmrati melodijo. Vedel sem, da je indijanska, saj besede niso bile potrebne, da bi razumel, kaj pravi. Počutil sem se varnega.

Nenadoma je v daljavi zatulil pes, da sem od presenečenja poskočil. Zavijal je dolgo in žalostno, v presledkih. Zvok so ujeli odmevi in ga ponesli v daljavo, nazaj med hribe.

Dedek se je zahihital: »To je stara Maud – ni nas prepoznala, ker voha slabše kot kak hišni pudelj.«

Naslednji trenutek smo bili obkroženi s psi, ki so tulili okoli dedka in vohljali po meni, da bi si zapomnili moj vonj. Stara Maud se je znova oglasila, tokrat bližje, in dedek ji je ukazal: »Utihni, Maud!« Prepoznala nas je, pridvela k nam in začela skakati.

Prečkali smo brv, speljano čez potočni rokav. Pred visokimi drevesi smo zagledali kočo, zgrajeno iz hlodov. Zadaž so bili hribi, pred kočjo pa veranda.

Vstopili smo. Med sobami je bil širok hodnik, ki so mu nekateri rekli »galerija«, hribovci pa mu rečejo »drnec«, kajti po njem so nekoč tekali psi. Na eni strani je bila velika soba za kuhanje, obedovanje in posedanje. Na drugi strani drnca sta bili dve spalnici. Ena je bila dedkova in babičina,

druga naj bi bila moja.

Legel sem na prožno, mehko tkanino iz jelenje kože, raztegnjeno v okvirju iz kolov hikorije. Skozi odprto okno sem zagledal studenec in za njim drevesa, ki so bila v medli svetlobi temna. Pomislil sem na mamico in na to, kako nenavaden je ta novi kraj. Po laseh me je pogladila dlan. Bila je babica. Sedla je na tla poleg mene; okoli telesa je imela ovita krila. Njeni v kite vpleteni lasje so bili srebrni, v krilo so ji padali prek ramena. Tudi ona je gledala skozi okno in začela nežno prepevati z nizkim glasom:

*»Začutili so, da prihaja,
gozd in gozdni veter.
Oče hrib mu poje dobrodošlico.
Ni jih strah Malega drevesca,
ker vedo, da je njegovo srce prijazno
in vsi pojejo,
Malo drevesce ni nikoli sam.*

*Celo smešna mala Lay-Nah
med brbotanjem njenih voda govori in
radostno pleše prek hribov,
'oj prisluhni moji pesmi,
o bratu, ki je prišel med nas,
Malo drevesce je naš bratec, in on je tukaj'.*

*Awdi usdi, mali jelen
prepelica Min-e-li
in celo vrana Kagu se pridružijo pesmi
'pogumno je njegovo srce
dobrota je njegova moč,
Malo drevesce ni nikoli sam.' «*

Babica se je med petjem počasi zibala naprej in nazaj. Zaslišal sem govorico vetra. Tudi Lay-Nah, studenčni rokav, je pel o meni in se pogovarjal z vsemi mojimi brati.

Vedel sem, da sem to Malo drevesce jaz, in srečen sem bil, da me imajo

radi in da me želijo imeti ob sebi. Tako sem zaspal in nisem niti enkrat samkrat zajokal.

POT

Babica mi je v enem samem tednu sešila mokasine. Medtem ko je šivala in mrmrala pesmi, se je zibala v gugalniku, ki je škripal pod njenim lahkim telescem. Na ognjišču so prasketale smrekove grče. Z ukrivljenim nožem je prerezala jelenjo kožo, naredila trakove in jih stkala okoli robov mokasinov. Na koncu je mokasine namočila v vodi. Obul sem jih še mokre in jih shodil do suhega. Hodil sem naprej in nazaj, dokler se niso mehko in voljno prilagali stopalom. Bili so lahki kot peresce.

Naslednje jutro sem jih prvič obul za pravo hojo, toda šele potem, ko sem zlezal v delovno obleko in zapel gumble. Zunaj je bilo temno in mrzlo. Bilo je zelo zgodaj. Niti veter še ni zašepetal svoje budnice drevesom.

Dedek je rekel, da lahko grem z njim na gornjo pot, če se bom sam dovolj zgodaj zbudil.

»Moški se sam odloči, kdaj bo zjutraj vstal. Nihče ga ne bi smel zbuja ti,« mi je pravil z resnobnim glasom. Toda kljub temu sem ga zjutraj slišal, ko je vstal. Pri tem je bil zelo glasen. Ropotal je, tolkel ob steno moje sobe in se zelo glasno pogovarjal z babico. Slišal sem ga in se zbudil. Zunaj sem bil pred njim in ga čakal še v temi, skupaj z lovskimi psi.

»No, torej ti je uspelo in si res prišel.« Dedek je bil slišati začuden.

»Ja, gospod,« sem rekel in se trudil prikriti ponos, ki sem ga čutil v svojem glasu.

Dedek je s prstom zažugal psom, ki so skakali in plesali okoli mene. »Nehajte! Stojte!« je ukazal. Spodvili so repe in zatulili ter začeli prosjačiti, ker so hoteli iti z nama. Stara Maud je pričela zavijati. Toda niso stekli za nama. Stali so v smešni majhni skupinici in naju žalostno gledali, kako zapuščava čistino.

Pred tem sva nekoč že šla po spodnji stezi, ki je tekla vzdolž potoka. Potok je vijugal po dolini. Iz doline je tekel čez travnik, kjer je imel dedek svoj skedenj, v njem pa konja in mulo. Tistega dne sva šla po gornji poti, ki se je odcepila na desno. Vodila je do vznožja hriba in se iz doline znova dvignila v hrib. Poskakoval sem za dedkom in čutil postopni naklon poti.

Čutil sem tudi nekaj drugega. Skozi svoje mokasine sem zaznal Mon-

-o-lah, mater zemljo. Čutil sem, kako potiska in zateka, se ziblje in daje ... in čutil sem korenine, ki so bile kot žile njenega telesa. Čutil sem življenje njene krvi, vode, tam globoko v njej. Bila je topla in prožna na dotik. Odskakoval sem po njenih prsih. Vse skupaj sem doživljal tako, kakor mi je napovedala babica.

Mrzel zrak je spreminjal sapo v oblačke pare. Potok je drsel daleč pod nama. Voda je kapljala z golih drevesnih vej, iz ledenih sveč, ki so visele ob straneh kot ogromni zobje. Ko sva stopala višje, je bila steza zaledenela. Siva svetloba je odstirala temo.

Dedek se je ustavil in s prstom pokazal na eno stranskih poti: »Poglej tja, vidiš puranjo stezo?« Spustil sem se na vse štiri in zagledal sled: vtise stopinj; bili so kakor paličice, ki izhajajo iz središča.

Dedek je rekel: »Nastavila jim bova past.« Odmaknil se je s steze in iskal luknjo v štoru.

Ko jo je našel, sva jo najprej očistila. Začela sva pri listju. Dedek je izvlekel svoj dolgi nož in zarezal v spužvasto dno. Nastrgala sva zemljo in jo raztrosila med listje. Ko je bila jama dovolj globoka, tako da nisem mogel več videti čez rob, me je dedek povlekel iz nje. Zvlekla sva skupaj vejevje in z njim pokrila jamo. Čez veje sva raztrosila cela naročja listja.

»Zdaj se bova umaknila,« je rekel dedek in se znova odpravil na visoko pot. Pod nogama nama je pokal led, kot glazura je lezel iz zemlje. Nasprotni hrib se nama je začel približevati. Dolina pod nama je bila kot ozka kotanja, potoček pa je bil videti kot rob kovinskega noža, ki se je pogrezal na dno kotanje.

Sedla sva na listje ob poti. Sonce je nenadoma oplazilo vrh hriba na drugi strani doline. Dedek je iz žepa potegnil grenak piškot in divjačino zame. Med obedovanjem sva opazovala hrib.

Nato je sonce udarilo ob vrh, kot eksplozija. V zrak je oddajalo šope žarkov, bleščeče in lesketajoče. Ob bleščanju zaledenelih dreves so naju zabolele oči. Lesket se je kot val premikal navzdol po hribu. Sonce je vedno nižje premikalo nočne sence. Vranji izvidnik je poslal tri odločne krike in posvaril ostale ptice, da se jim približujeva.

Hrib je nenadoma počil in začel vzdihovati, v zrak je dvigal majhne oblake megle. Žvižgal je in mrmral, ko je sonce drevesa osvobodilo debelega smrtno ledenega oklepa.

Z dedkom sva opazovala in poslušala zvoke, kako se zbuja skupaj z jutranjim vetrom, ki je žvižgal med drevjem.

»Hrib je oživel,« mi je nežno, z globokim glasom zašepetal dedek, ne da bi pogled premaknil od hriba.

»Ja, gospod,« sem mu odgovoril, »oživel je.« In v tem trenutku sem spoznal, da se z dedkom sporazumevava na način, ki ga večina ljudi ne more razumeti.

Nočna senca se je umikala niže, prek majhnega travnika, osvetljenega s sončno kopeljo. Travnik se je raztezal ob vznožju hriba. Dedek mi je s prstom pokazal, kako v travi plahutajo in skačejo prepelice in se pasejo na semenih. Nato je prst usmeril v modro ledeno nebo.

Na nebu ni bilo niti oblaka, toda sprva nisem videl lise, kako se vije čez sleme. Začela je rasti. Ptica je letela v smeri sonca, tako da je bila za njo njena senca. Letela je naglo vzdolž hriba; smučarka na vrhovih dreves, z napol spodvitimi krili ... kot rjava puščica ... vedno hitreje se je bližala prepelicam.

Dedek se je zahihital. »To je stari Tal-con, orel.«

Prepelice so se naglo dvignile in odletele med drevje – razen ene, ta je bila prepočasna. Orel jo je napadel. Njeno perje je zafrfotalo po zraku, nato sta bili ptici na tleh; orlova glava se je dvigala in spuščala in s kljunom smrtonosno zbadala prepelico. Naslednji trenutek je orel vstal z mrtvo prepelico v krempljih. Obrnil se je v isto smer, iz katere je priletel. Zletel je ob boku hriba, čez sleme, čez obzorje.

Nisem jokal, toda vem, da sem bil videti žalosten, kajti dedek je rekel: »Ne bodi žalosten, Malo drevesce. To je Pot. Tal-con vedno pojé počasne. Počasni ne bodo imeli otročičev, ki bi bili prav tako počasni. Prav tako pojé tudi na tisoče podgan, ki jedo prepeličja jajca – tako tista počasna kot hitra – in tako Tal-con živi v sladu z zakoni Poti. Pomaga prepelicam.«

Dedek je z nožem izkopal sladko koreninico in jo olupil. Iz nje so se cedile sočne zaloge življenja. Prerezal jo je na pol in mi podal večji kos.

»To je Pot,« je nežno rekel. »Vzemi samo toliko, kolikor potrebuješ. Ko loviš srno, ne izberi najboljše, temveč majhno in počasno, da bo divjad postala močnejša in ti bo vedno dajala meso. Pa-koh, panter, to ve, in to bi morali vedeti tudi vsi ostali.«

Zasmejal se je. »Samo Ti-bi, čebela, naredi preveč zaloge; več, kot je potrebuje ... zato jo oropata medved in rakun ... in Čerokiji. Tudi z ljudmi

je podobno, s tistimi, ki delajo zalogo in se redijo z več, kot je njihov delež. Nekdo jim bo to vzel, nastopile bodo vojne ... in ljudje bodo imeli dolge pogovore, ker bodo skušali obdržati več kot svoj delež. Rekli bodo, da njihovo pravico, da to naredijo, podpira zastava ... ljudje bodo umirali za besede in za zastavo ... toda to ne bo spremenilo zakonov Poti. «

Vračala sva se navzdol po poti. Ko sva prispela do puranje pasti, je bilo sonce že visoko. Še preden sva zagledala past, sva že zaslišala purane. Bili so v jami, blebetali so ter glasno in prestrašeno žvižgali.

»Čez vratca ni zapore, dedek,« sem rekel. »Zakaj ne spustijo glave in ne zlezejo ven?« Dedek se je s celim trupom stegnil v jamo, ven je potegnil velikega, vreščečega purana, mu z vrvico zvezal nogi in se mi nasmehnil.

»Stari Tel-qui je podoben nekaterim ljudem. Ker vse ve, ne bo nikoli pogledal dol, da bi videl, kaj je okoli njega. Glavo ima dvignjeno preveč visoko, da bi se mogel kaj naučiti.«

»Tako kot voznik avtobusa?« sem ga vprašal. Nisem mogel pozabiti, kako se je voznik razburjal ob pogovoru z dedkom.

»Voznik avtobusa?« Dedek je bil videti zmeden, nato se je zasmejal. Še naprej se je smejal, ko je spet pomolil glavo v luknjo in potegnil ven novega purana.

»Verjetno res,« se je zahihital, »tako kot voznik avtobusa. V bistvu je nekako blebetal, če malo pomislim. Toda to je breme, ki ga mora nositi sam, Malo drevesce. Nam se ni treba obremenjevati s tem.«

Dedek je položil purane z zvezanimi nogami na zemljo. Bilo jih je šest, s prstom je pokazal nanje. »Približno enako so stari ... to lahko vidiš po gostoti njihovega perja. Potrebujeva samo tri, tako da izberi ti, Malo drevesce.«

Sprehodil sem se okoli njih ter počepnil. Čepel sem, jih preučeval in naredil nov krog okoli njih. Moral sem biti previden. Spustil sem se na vse štiri in lezel med njimi, dokler nisem izbral najmanjših treh.

Dedek ni rekel ničesar. Ostalim je z nog odvezal vrvice in hitro so podeli stran. Dva purana je poveznil čez ramo.

»Lahko ti neseš tretjega?« me je vprašal.

»Ja, gospod,« sem mu odgovoril. Nisem bil prepričan, ali sem dobro izbral. Počasi se je dedku čez koščeni obraz razlezel nasmešek. »Če ne bi bil že Malo drevesce, bi ti rekel Mali orlič.«

Dedku sem sledil po poti domov. Puran je bil težak, toda počutil sem se dobro, ko sem ga nosil čez ramo. Sonce se je premaknilo k oddaljenem hribu in splavalo skozi veje dreves ob poti. Okoli naju je ustvarilo svetle vzorce. Veter se je na tisto pozno zimsko popoldne počasi umiril. Slišal sem dedka pred mano, kako si prepeva melodijo. Želel sem si, da bi ta trenutek trajal večno ... ker sem vedel, da je dedek z mano zadovoljen. Naučil sem se Poti.

Hodiva čez hribe v večernem zimskem soncu.

Hodiva po vzorčkih na najini poti.

Dvigava se proti kolibi; bila sva na puranji stezi.

To je raj, ki ga Čerokiji dobro poznajo.

Zazri se v sleme hriba, uzri rojstvo jutra.

Prisluhni pesmi vetra, ki šelesti skozi drevo.

*Začuti življenje, ki vstaja skozi zemljo, Mon-o-lah,
in spoznal boš življenje Čerokijev.*

Spoznaj, da je smrt v vsakem dnevu, ki odhaja.

Da ni enega brez drugega.

*Nauči se modrosti Mon-o-lah
in spoznal boš Pot.*

Se dotaknil duše Čerokijev.

SENCE NA STENI KOČE

V tistih časih smo ob zimskih večerih posedali pred kamnitim kaminom. Prisluhnili smo cvrčanju lahkih grč, ki smo jih pobirali iz sredic gnijočih štorov. Plamen je gorel iz goste, rdeče smole. Na steni so plapolale ognjene sence. Poskakovale so, se krčile in se ponovno dvigale. Na stenah so oživele čudovite jedkanice iz ognjenih senc. Pojavile so se in zopet izginile, rasle so in padale. Opazovali smo plamen s sencami med premori tišine. Dedek je molk večkrat prekinil s svojimi pripombami na »branje«.

Dvakrat na teden, vsako soboto in nedeljo zvečer, je babica prižgala oljnato svetilko in nama brala knjige. Uporaba svetilke je bila pravo razkošje. Prepričan sem, da sta jo prižgala zame. Ko smo jo uporabljali, smo morali biti previdni.

Enkrat na mesec sva se z dedkom sprehodila do naselja. Jaz sem nesel pločevinko z oljem, ki je imela na vrhu zataknjeno korenino. Tako med nošenjem nisem razlil niti kapljice. Za polnitev sva porabila en groš. S tem, ko mi je dedek dovolil nositi pločevinko na poti nazaj do koč, mi je pokazal, da mi zelo zaupa.

Ko sva odhajala na pot, sva s seboj pogosto vzela seznam knjig, ki ga je sestavila babica. Dedek je seznam pokazal knjižničarki in istočasno vrnil knjige, ki jih je babica poslala v vračilo. Verjetno ni poznala modernih avtorjev, saj je njen seznam vedno vseboval ime: gospod Shakespeare (vse, kar od njega še nismo prebrali, kajti ni poznala naslovov). Včasih je imel dedek težave s knjižničarko, ker nisva imela spiska. Šla je do polic in z njih povlekla knjige z različnimi zgodbami gospoda Shakespeara ter nama prebrala naslove. Kadar se dedek ni mogel spomniti knjige po naslovu, je morala prebrati stran ali dve – dedek jo je večkrat prosil, naj nadaljuje z branjem, tako da je prebrala celo po več strani hkrati. Včasih sem kakšno zgodbo prepoznal pred dedkom. Povlekel sem ga za hlačnico, mu prikimal ter mu tako namignil, da sva to zgodbo že slišala. Začela sva tekmovati, kdo od naju bo prvi prepoznal zgodbo. Dedek si je medtem večkrat premislil, kar je knjižničarko pogosto zmedlo.

Sprva je bila malce razburjena in je dedka vprašala, zakaj si želi sposo-

diti knjige, če ne zna *brati*. Dedek je razložil, da nama knjige bere babica. Ko je to slišala, je sestavila svoj seznam knjig, ki smo jih že prebrali. Bila je prijazna, in kadar sva se pojavila na vratih, se nama je nasmehnila. Enkrat mi je dala palčko rdeče črtaste sladkarije, ki sem jo shranil, dokler nisva stopila ven. Prelomil sem jo na pol in en kos ponudil dedku. Vedno je vzel manjši košček, saj je nisem prelomil točno na sredini.

Slovar z besedami smo imeli izposojen za nedoločen čas, kajti moral sem se naučiti pet besed na teden. Začel sem na začetku. Ni bilo enostavno; čez teden sem si moral izmišljevati stavke in v njih uporabljati besede, ki sem se jih naučil. To je bilo težko, ker so se vse besede začele z A ali kasneje z B, ko sem prišel do tja.

Izposojene smo imeli tudi druge knjige. Ena od njih je bila *Padec rimskega cesarstva ...*, pa tudi avtorje, ki nama jih je predlagala knjižničarka, kot sta Shelley in Byron, ki jih babica ni poznala.

Babica je brala bolj počasi. Glavo je nagnila h knjigi, tako da sta se ji dolgi kiti vlekli po tleh. Dedek se je počasi zibal naprej in nazaj, slišati je bilo škripanje njegovega gugalnika. Ko smo prispeli do zanimivega dela, se je nehal gugati.

Slišal sem tudi zgodbo o Macbethu in lahko sem si predstavljal grad ter čarovnice; prepoznal sem jih med sencami, ki so živahno poskakovale po stenah koč. Takrat sem se pomaknil k dedku. Kadar je babica prebirala odlomke o tem, kako je kdo zabodel svojega nasprotnika do krvi, se je dedek nehal gugati. Rekel je, da do prelivanja krvi sploh ne bi prišlo, če bi gospa Macbeth opravljala svojo nalogo kot ženska in se ne bi vtikala v tisto, kar naj bi storil gospod Macbeth. Poleg tega ona ni bila prava gospa in ni razumel, zakaj so ji tako rekli. Vse to je dedek rekel po vnemi prvega branja. Pozneje, ko je bolj premislil, je pripomnil, da je s to žensko brez dvoma nekaj narobe (namenoma je ni hotel imenovati gospa). Rekel je, da je sicer res nekoč videl srno, ki se je gonila in ni mogla najti srnjaka. Zaletavala se je v drevesa, na koncu pa se je utopila v potoku. Rekel je, da ni mogoče zagotovo vedeti, toda morda je bila krivda na strani gospoda Macbetha – kajti možakar je očitno imel težave z ukrepanjem.

Dedek je temu problemu posvetil veliko časa, toda največji del krivde je na koncu pripisal gospe Macbeth. Svojo zlobo, ker je bila pohotna, bi lahko izživela na drugačen način, recimo tako, da bi se z glavo zaletavala ob steno,

namesto da je povzročila smrt drugih ljudi.

Ko je bilo govora o ubojih Julija Cezarja, se je dedek postavil na njegovo stran. Rekel je, da sicer ne more vedeti, kaj vse je storil Julij Cezar – da o tem ne more soditi –, toda, je dodal, Brutus in ostali so najbolj nizkotna vrsta ljudi, kar je o njih kdaj slišal. Tako zahrbtno so planili na možakarja, ko so ga zabodli, da so bili v popolni premoči. Če so že imeli nesporazum z njim, bi mu to morali sporočiti in spor rešiti na pravičen način. Dedek se je tako razvnel, da ga je morala babica utišati in ga pomiriti. Rekla je, da oba tukaj prisotna podpirava Julija Cezarja pri njegovih ubojih, tako da nima razloga, da bi se prepiral z nama. Navsezadnje se je vse skupaj zgodilo že tako davno, da ne verjame, da bi bilo še mogoče kaj popraviti ali storiti v zvezi s tem.

Na resnično hudo razburjanje pa smo naleteli pri Georgeu Washingtonu. Da bi razumeli, kaj je dedku pomenila ta tema, vam moram najprej predstaviti del ozadja.

Dedek je imel, tako kot pravi hribovec, naravne sovražnike. Poleg tega je bil nedvomno reven in bolj Indijanec kot kaj drugega. Verjetno bi danes sovražnikom rekli »ustanova, sistem«, toda dedek je vsem od šerifa do države in zveznega agenta finančne uprave rekel »Zakon«, kar je pomenilo mogočne pošasti, ki se ne ozirajo na to, s čim se morajo ljudje preživljati in kako morajo živeti.

Dedek je postal odrasel moški in je že stal na lastnih nogah, ko je izvedel, da s pridelavo viskija krši zakone. Imel je nekega bratranca, ki ni tega nikoli vedel, in je bil že v grobu, preden je to uspel izvedeti. Rekel je, da je ta bratranec vedno sumil, da ga bodo pokopali zakoni, ker ni »pravilno« volil; toda nikoli mu ni uspelo izvedeti, kako se pravilno voli. Dedek je menil, da je ta bratranec prezgodaj umrl zgolj zato, ker se je ob volitvah tako močno vznemirjal. Postal je živčen in začel piti, kar ga je postopoma pokopalo. Dedek je za večino umorov v zgodovini človeštva krivil politike.

Ko sem dosti kasneje bral staro knjigo o zgodovini, sem ugotovil, da je babica izpustila več poglavij o tem, kako se je George Washington boril z Indijanci. Vem, da je o Washingtonu brala samo dobre stvari, da bi dedek imel nekoga, ki bi mu lahko bil za zgled in bi ga lahko občudoval. Ni spoštoval Andrewa Jacksona ali kateregakoli drugega politika.

Ko sem poslušal babico, je začel dedek govoriti o Georgeu Washingto-

nu kot o velikem upanju, da bi *lahko bil* v politiki tudi kakšen dober mož.

Vse je dobro potekalo, dokler ni babica po nesreči prebrala odlomka o davku na viski. Odlomek je govoril o tem, kako je George Washington obdavčil viski in mu je Thomas Jefferson rekel, da to ni prav. Da revni hribovski kmetje nimajo drugega kot majhen košček zemlje in ne morejo pridelati toliko koruze, kot jo lahko veleposestniki v nižinah. Brala je o tem, kako je gospod Jefferson svaril, da lahko hribovci ustvarijo dobiček le tako, da iz koruze pridelajo viski. Da so bili zaradi tega nemiri na Irskem in Škotskem (zato je škotski viski dobil svoj pekoči okus – ker so ljudje morali bežati pred kraljevimi možmi in se je viski osmodil). Toda George Washington ga ni hotel slišati in je viski obdavčil.

To je dedka zelo prizadelo. Prenehal se je zibati in ni rekel niti besedice. Strmel je v ogenj, v očeh pa se mu je zrcalil izgubljen pogled. Babici je postalo hudo; ko je končala z branjem, je dedka potrepljala po rami. Ko sta odhajala v posteljo, ga je objela. Počutil sem se skoraj tako slabo kot dedek.

Mesec dni kasneje, ko sva bila na poti do naselja, sem šele videl, kako zelo ga je vse skupaj potrlo. Hodila sva po poti ob tračnicah, dedek je hodil spredaj ... nato sva se spustila do ceste. Od časa do časa je mimo naju peljal avto, toda dedek se ni ozrl nazaj, saj nikdar ni sprejel prevoza. Naenkrat se je poleg naju ustavilo vozilo. Bilo je brez oken, namesto strehe je imelo platno. Moški v njem je bil oblečen kot politik. Vedel sem, da se dedek ne bo peljal z njim, vendar me je presenetil.

Možakar se je nagnil skozi okno in zavpil: »Potrebujete prevoz?«

Dedek je za trenutek obstal, nato pa rekel: »Hvala,« in vstopil. Pokazal mi je, naj vstopim zadaj. Peljali smo se po cesti in bilo je videti zelo razburljivo, ko smo tako hitro krajšali razdaljo.

Dedek je vedno stal in sedel pokončno, kot kaka puščica. Toda tokrat je bil v avtu s klobukom na glavi previsok. Ni se maral zlekniti, zato se je z zravnanim hrbtom nagnil proti vetrobranskemu steklu. To je dajalo videz, kot da opazuje tako vožnjo politika pri volanu kakor cesto pred nami. Opazil sem, da je politik zaradi tega postal živčen, toda dedek se na to sploh ni oziral. Na koncu je politik rekel: »Gresta v mesto?«

Dedek je odgovoril: »Jap.« Peljali smo se dalje.

»Ste kmet?«

»Tako nekako,« je odgovoril dedek.

»Jaz sem profesor na pedagoški državni univerzi,« je rekel profesor. Zvenel je vzvišeno in ponosno, sem pa bil vesel, da ni politik. Dedek ni rekel ničesar.

»Sta Indijanca?« je vprašal profesor.

»Jap,« je rekel dedek.

»O,« je rekel profesor, kot da je to povedalo vse o dedku in o meni.

Nenadoma je dedek obrnil glavo proti profesorju in rekel: »Kaj veste o tem, da je George Washington viski obdavčil?« Dedek se je nagnil vstran in zdelo se je, kot bi profesorja udaril.

»Davek na viski?« je ta zelo glasno zavpil.

»Jap, davek na viski.«

Profesor je naenkrat zardel in postal živčen, prešinilo me je, da je mogoče imel kaj osebnega opraviti s tem; kot da bi bil sam odgovoren za davek na viski.

»Ne vem,« je rekel. »Ali mislite na generala Georgea Washingtona?«

»Jih je bilo mar več?« ga je vprašal dedek, presenečen. Tudi mene je to presenetilo.

»Neee,« je rekel profesor, »toda ničesar ne vem o tem.« Slišati je bilo malce sumljivo, tudi pri dedku se odgovor ni dobro obnesel. Profesor je gledal naravnost predse in zdelo se mi je, kot da se peljemo vedno hitreje. Dedek je skozi vetrobransko steklo pred nama opazoval cesto in v trenutku mi je postalo jasno, zakaj sva sprejela prevoz.

Dedek je ponovno spregovoril in v njegovem glasu ni bilo zaznati veliko upanja. »Ali morda veste, če je George Washington v bitkah dobil kak udarec v glavo – ga je mogoče puška zadela v glavo?« Profesor ga ni več pogledal, obnašal se je iz trenutka v trenutek bolj živčno.

»Jaz,« je zajecjal, »učim angleščino in ne vem *ničesar* o Georgeu Washingtonu.«

Prispeli smo do roba naselja in dedek je rekel, da bova izstopila. Niti približno še nisva bila blizu najinega cilja. Ko sva stopila na rob ceste, je dedek snel klobuk, da bi se profesorju zahvalil, toda ta ni čakal; že je odvihral. Za njim se je zakadil kup prahu. Dedek je rekel, da lahko tako obnašanje pričakujemo od te vrste ljudi. Strinjal se je, da bi lahko bil politik, ki se je pretvarjal, da je profesor. Rekel je, da se veliko politikov giblje med poštenimi ljudmi in jim zatrjuje, da niso politiki. Toda dodal je, da ne moreva

izključiti možnosti, da je bil res profesor, kajti nekoč je slišal, da jih je večina bolj norih kot ne.

Dedek je sklepal, da je dobil George Washington v enem od svojih številnih bojov, tako ali drugače, udarec v glavo. To naj bi razložilo nekatera njegova dejanja, kot je bilo na primer obdavčenje viskija. Rekel je, da je nekoč imel strica, ki ga je v glavo brcnila mula. Po tem dogodku nikoli ni bil več čisto prišteven. Dedek osebno je sicer menil (tega nikoli ni javno izjavil), da je stric to občasno spretno izkoristil; na primer takrat, ko je neki možakar prišel domov v svojo kočo in je tam našel svojo ženo v postelji s stricem. Rekel je, da je stric po vseh štirih tekkel na dvorišče, se sklonil in kot kak prašiček začel jesti zemljo. Toda, je rekel, nihče ni mogel ugotoviti, ali se morda ne pretvarja ... še najmanj prevarani mož. Dedek je še dodal, da je stric doživel visoko starost in je mirno umrl v svoji postelji. Sicer pa, je dodal, on ne more soditi o tem. Tako sem lahko razumel stanje in dejanja Georgea Washingtona in večino njegovih težav.

LISJAK IN LOVSKI PSI

Nekega poznega zimskega popoldneva je dedek peljal staro Maud in Ringerja v koč; rekel je, da noče, da bi ju bilo sram pred ostalimi psi. Predvideval sem, da se nam nekaj obeta. Babica je že vedela, kaj bo. Njene oči so se svetile kot majhne črne lučke. Oblekla mi je jelenjo majico, prav takšno, kot jo je imel dedek. Roko mi je položila na ramo, enako kot je to počela dedku. Počutil sem se skoraj odraslega.

Čakal sem dedka, ne da bi karkoli vprašal. Babica mi je ponudila vrečo s piškoti in rekla: »Nocoj bom sedela na verandi in poslušala. Slišala vaju bom od daleč.«

Šla sva na dvorišče. Dedek je zažvižgal psom. Odpravili smo se po dolini ob rečnem pritoku, nato v klanec. Lovski psi so tekali sem ter tja in naju priganjali, zato sva pospešila korak.

Dedek je stara psa obdržal zaradi dveh razlogov. Eden je bil koruzna njiva. Vsako pomlad in poletje je ukazal stari Maud in Ringerju, naj ostane in jo čuvata pred srnjadjo, rakunom, divjimi prašiči in vranami.

Kot mi je nekoč omenil, stara Maud ni imela občutka za vonj in je bila zelo nekoristna na lisičji stezi, toda imela je oster vid in sluh. Tako je dobila nalogo in ponosna je bila, da lahko nekaj počne in je nečesa vredna. Dedek je rekel, da če pes, ali kdorkoli drug, nima občutka lastne vrednosti, je to zanj zelo slabo.

Ringer je bil dober pes slednik. Toda počasi se je staral. Njegov rep je bil nalomljen, zato je bil poklapanega videza. Niti videl niti slišal ni dobro. Dedek je rekel, da ju je dal v par zato, da bi jima pomagal, in tudi Ringer je začutil, da je pri svoji starosti še vedno nečesa vreden. To mu je dvigovalo ugled. Res je bilo tako, kajti Ringer je hodil pokončno in ponosno, posebej v obdobju, ko je stražil na koruznem polju.

Ko je bil čas nabiranja koruze, je dedek staro Maud in Ringerja puščal v skednju v dolini. To je bilo blizu koruznega polja, ki sta ga zvesto čuvala. Stara Maud je služila Ringerju kot oči in ušesa. Ko je na primer na koruznem polju zagledala kakšno žival, je stekla za njo in zavijala, kot bi bila lastnica polja. Ringer ji je sledil in se začel oglašati podobno.

Pridrvela sta skozi nasad. Stara Maud je stekla mimo rakuna, ki ga je spregledala, ker ga ni zavohala ... Ringer je pritekel za njo in ga zavohal. Smrček je prislonil na zemljo in začel lajati. Rakuna je pregnal s polja in mu sledil, vse dokler ni naletel na drevo. Nato se je vrnil nekoliko užaloščen. Toda s staro Maud nista nikoli obupala. Svoje delo sta dobro opravljala.

Drugi razlog, da ju je dedek obdržal, je bila zabava: lov na lisico. Psov ni nikoli uporabljal za lov na divjad. Ni jih potreboval. Sam je dobro poznal kraje, kamor se je divjad hodila hraniti in se napajati, njene navade in poti, celo značaj in razmišljanje divjadi. Dosti bolje, kot bi to lahko naučil kate-regakoli psa.

Kadar pes preganja rdečo lisico, ta teče v krogih. Ker ima svoj brlog na sredini, začne teči v krogu, ki meri kakšno miljo v premeru, včasih pa tudi več. Medtem ko lisica teče, uporablja zvijače. Sledi pušča v nasprotni smeri, teče po vodi in ustvarja sled, ki psa pripelje na napačno pot. Toda drži se kroga. Kadar postane utrujena, svoj krog oži, na koncu pa se zateče v brlog. Temu pravijo, da se »zabubi«.

Bolj ko lisica teče, bolj se ogreje. Njen smrček se začne potiti in za sabo pušča močne vonjave, ki jih psi zavohajo. Lajati začnejo vedno glasneje. Temu ljudje pravijo »vroča steza«.

Siva lisica teče v obliki osmice. Svoj brlog ima na mestu, kjer stezo prečka in se kroga stikata.

Dedek je dobro poznal tudi rakunovo logiko. Včasih se je smejal njegovim nagajivim ukanam in je na sveto prisegal, da se je tudi njemu ob določenih priložnostih rakun smejal. Vedel je, kje so puranje poti, in z enim samim pogledom je lahko od vode do gnezda sledil čebeli. Lahko je dosegel, da je čebela prišla do njega, kajti poznal je njeno radovedno naravo. Lahko se je priplazil skozi skrivališče prepelice, ne da bi ta zamahnila s perutjo. Toda nikoli ni živali vznemirjal, razen kadar je kaj potreboval, in VEDEL sem, da živali vse razumejo.

Dedek je živel Z divjadjo, in ne PROTI njej. Beli hribovski možje so bili naporni, težki ljudje. Dedek jih je dobro prenašal in se je z njimi tudi dobro razumel. Toda včasih so glasno gnali svoje pse čez hribovje, preganjali so divjad, jo lovili, dokler ni našla zavetja. Kadar so zagledali ducat puranov, so jih ducat tudi ubili, če so jih le lahko.

Dedka so spoštovali kot mojstra za lesarstvo. To sem videl v njihovih

pogledih in tudi zato, ker so se dotaknili roba klobuka, kadar so ga srečali v trgovini na križišču. S svojimi puškami in psi so se držali daleč stran od dedkove doline in hribov. Toda grozno so se pritoževali nad divjadjo, češ da je ta vedno redkejša, kjerkoli se pojavijo. Dedek je na njihove pripombe pogosto odkimaval in ni nikoli ničesar rekel. Meni je povedal. Nikoli ne bodo razumeli Poti Čerokijev.

Poskakoval sem za dedkom, psi pa so skakali za nama. V tem času je bilo v dolini skrivnostno in vznemirljivo. Sonce je ravno zatonilo, svetloba je bledela od rdeče do senčne barve, spreminjala se je in postajala vedno temnejša. Bilo je tako, kot da dnevna svetloba živi, vendar umira. Celo sapica ob zarji je bila skrivnostna s svojim šepetom, kot da ima povedati nekaj, česar ne more jasno izraziti.

Divjad je odhajala k počitku, nočna bitja pa so prihajala na lov. Ko smo prišli do travnika ob skednju, se je dedek ustavil. Jaz sem stal tik pod njim.

Po dolini je proti nama priletela sova. Letela je po zraku, nič višje od dedkove glave. Neslišno je zletela mimo naju, šepetala in frfotala s krili. V skednju je tiho počepnila, kot bi bila duh.

»To je hreščéča sova,« je rekel dedek, »takšna, kot jo pogosto slišimo ponoči. Slišati je kot ženska, ki rojeva. Podgane lovi.« Nisem hotel motiti sove in njenega lova na podgane. Ko sva šla mimo nje, je bil dedek med mano in skednjem.

Padal je mrak. Med hojo so se iz obeh smeri zoževali hribi. Nedolgo zatem smo prišli do razcepa poti in dedek je izbral levo smer. Na koncu se je pot končala, razen ob robu rečnega potočka. Dedek je temu rekel »Ožina«. Videti je bilo, kot bi lahko na obe strani iztegnil roki in se z njima dotaknil hribov. Ti so se dvigali pokončno, bili so temačni in kot s perjem porasli z drevesnimi vrhovi, za sabo so puščali ozek pas zvezd.

Iz daljave se je z dolgim grlenim zvokom oglašala sova. Njen klic so prestregli hribi in med hribe so odpošiljali njen odmev. Odmev se je odbil, vse dokler nisi začel tuhtati, prek koliko hribov in dolin je potoval – začel je odmevati tako daleč stran, da je postal le še spomin.

Počutil sem se osamljenega, skakal sem za dedkovimi petami. Nobeden od psov ni ostal zadaj, čeprav sem si to želel. Tekli so pred dedkom, do dedka in nazaj, tulili so v želji, da bi jih poslal nazaj na sledno stezo.

Ožine so se dvigale navkreber, kmalu sem lahko zaslišal močan tok vo-